1. Η προβλεπόμενη στο άρθρο 173 της Συνθήκης προσφυγή ασκείται μόνο κατά βλαπτικής πράξεως, δηλαδή κατά πράξεως ικανής να θίξει συγκεκριμένη νομική κατάσταση.

   Μόνο το διατακτικό μιας τέτοιας πράξεως μπορεί να παραγάγει έννομα αποτελέσματα και, όπως είναι επόμενο, να βλάψει. Αντιθέτως, οι εκτιμήσεις που διατυπώνονται στις αιτιολογικές της σκέψεις δεν μπορούν να αποτελέσουν, αυτές καθαυτές, το αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως και δεν θα μπορούσαν να υποβληθούν στον έλεγχο νομιμότητας του κοινοτικού δικαστή παρά μόνο κατά το μέτρο που θα αποτελούσαν το αναγκαίο για το διατακτικό έρεισμα.

2. Μια απόφαση αρνητικής πιστοποιήσεως εκδοθείσα κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 του κανονισμού 17, κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, με την οποία η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, βάσει των στοιχείων που διαθέτει, δεν συντρέχει, κατ' αυτήν, λόγος παρεμβάσεως σύμφωνα με τα άρθρα 85 ή 86 της Συνθήκης, ικανοποιεί αυτόν που τη ζήτησε και δεν μπορεί, ως εκ της φύσεώς της, ούτε να μεταβάλει τη νομική του κατάσταση ούτε να 'τον βλάψει. Αντιθέτως, η χορήγηση αρνητικής πιστοποιήσεως μπορεί να θίγει τα οικονομικά συμφέροντα ενός τρίτου ο οποίος, εφόσον δικαιολογεί επαρκώς έννομο συμφέρον, μπορεί να ασκήσει, κατά της αποφάσεως αυτής, προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου υπό τις προβλεπόμενες από το άρθρο 173 της Συνθήκης προϋποθέσεις.

3. Δεν δικαιολογεί έννομο συμφέρον γεγεννημένο και ενεστώς, προϋπόθεση για το παραδεκτό της προσφυγής του ακυρώσεως, ο προσφεύγων ο οποίος επικαλείται έννομο συμφέρον αφορών μελλοντική νομική κατάσταση, ως προς την οποία όμως δεν μπορεί να αποδείξει ότι η προσβολή της καταστάσεως αυτής είναι στο εξής βέβαιη, ή ο οποίος αναφέρεται σε ενδεχόμενη μεταβολή των περιστάσεων, ενώ αυτός, αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, δεν θα στερούνταν της δυνατότητας να προβάλει τα δικαιώματά του.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 17ης Σεπτεμβρίου 1992 *

Στην υπόθεση Τ-138/89,

Nederlandse Bankiersvereniging και Nederlandse Vereniging van Banken, εκπροσωπούμενες από τους M. van Empel, A. J. H. W. M. Versteeg, P. J. P. Verloop και J. C. M. van der Beek, δικηγόρους Άμστερνταμ, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Jacques Loesch, 8, rue Zithe,

προσφεύγουσες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον B. J. Drijber, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Roberto Hayder, εκπρόσωπο της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο τη μερική ακύρωση της αποφάσεως 89/512/ΕΟΚ της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: Επιτροπή), της 19ης Ιουλίου 1989, σχετικά με τη διαδικασία του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.499 — Nederlandse Banken, ΕΕ L 253, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, D. Barrington, Χ. Γεραρή, C. P. Briët και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 21ης Ιανουαρίου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

1 Η υπό κρίση διαφορά έχει ως αντικείμενο την απόφαση της Επιτροπής με την οποία το εν λόγω κοινοτικό όργανο προέβη, μεταξύ άλλων, σε μια αρνητική πιστοποίηση όσον αφορά τις ενδιαφερόμενες ενώσεις τραπεζών, αποφανθέν στο διατακτικό της αποφάσεώς του ότι δεν συνέτρεχε λόγος να παρέμβει δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, όσον αφορά τη διατραπεζική συμφωνία επί των εμβασμάτων με ταυτόχρονη χρεωπίστωση δύο λογαριασμών (στο εξής: εμβάσματα), γνωστών ως « actie-accepten », διαπιστώνοντας ταυτόχρονα, στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεώς του, ότι η εν λόγω συμφωνία περιορίζει αισθητώς τον ανταγωνισμό.

2 Η πρώτη από τις δύο προσφεύγουσες, δηλαδή η Nederlandse Bankiersvereniging (στο εξής: NBV), συστάθηκε το 1949, με σκοπό την προώθηση των συμφερόντων του ολλανδικού τραπεζικού τομέα υπό την ευρύτερη έννοια του όρου. Μέλη της ενώσεως μπορούν να γίνουν όλα τα πρόσωπα, εταιρίες και φορείς που είναι εγγεγραμμένοι στο επίσημο ολλανδικό μητρώο πιστωτικών ιδρυμάτων.

3 Από τα ιδρύματα που παρέχουν οικονομικές υπηρεσίες ανάλογες προς αυτές των γνωστών ως γενικών τραπεζών, δεν αποτελούν μέλη της NBV οι συνεταιριστικές τράπεζες που συμμετέχουν στη Rabobank, οι τράπεζες που συμμετέχουν στη Nederlandse Spaarbankbond καθώς και η Postbank. Τα περισσότερα από τα μέλη της NBV συμμετέχουν επίσης στη Vereniging van Deviezenbanken (στο εξής: VDB), η οποία έχει ως σκοπό τη διευκόλυνση της εκτελέσεως πληρωμών μεταξύ μονίμων και μη μονίμων κατοίκων. Κεντρικό συντονιστικό όργανο υποθέσεων κοινού ενδιαφέροντος της NBV, της Rabobank, των συμμετεχόντων στη Nederlandse Spaarbankbond ταμιευτηρίων και της Postbank ήταν, κατά τον κρίσιμο χρόνο των εξεταζομένων γεγονότων, το College van Overleg der Gezamelijke Banken (στο εξής: CVO).

4 Η δεύτερη προσφεύγουσα, δηλαδή η Nederlandse Vereniging van Banken (στο εξής: NVB), συστάθηκε στις 8 Μαΐου 1989 και ξεκίνησε τις δραστηριότητές της την 1η Ιουνίου 1989. Σκοπός της είναι η εξυπηρέτηση των συμφερόντων, τόσο των εγχωρίων όσο και των διεθνών, των πιστωτικών ιδρυμάτων που μνημονεύονται στον « Wet toezicht Kredietwezen » (νόμος περί της εποπτείας του πιστωτικού συστήματος) και, γενικώς, του ολλανδικού τραπεζικού συστήματος. Στην ένωση αυτή ανήκουν ορισμένα ιδρύματα του οικονομικού τομέα μεταξύ των οποίων οι γενικές τράπεζες, οι οποίες αποτελούν και μέλη της NBV. Η NVB επιτελεί το έργο που επιτελούσε προηγουμένως η CVO και, στην πράξη, τις δραστηριότητες της NBV και της VDB.

5 Στις 19 Μαρτίου 1985, στις 22 Οκτωβρίου 1986 και στις 27 Νοεμβρίου 1986, η NBV κοινοποίησε στην Επιτροπή μια σειρά κανονισμών, αποφάσεων και εγκυκλίων (στο εξής: ρυθμίσεις) που προέρχονταν από την ίδια και άλλα ολλανδικά οικονομικά ιδρύματα καθώς και μια σειρά συμφωνιών στις οποίες η ίδια ή κάποιο από τα ιδρύματα αυτά αποτελούσε, άμεσα ή έμμεσα, συμβαλλόμενο μέρος. Ταυτόχρονα, ζήτησε τη χορήγηση αρνητικής πιστοποιήσεως σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17). Για την περίπτωση που δεν θα της χορηγούνταν μια τέτοια πιστοποίηση, ζήτησε να τύχει εξαιρέσεως σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 85 της Συνθήκης.

6 Στις 5 Φεβρουαρίου 1987 η Επιτροπή απηύθυνε στην NBV ανακοίνωση αιτιάσεων σχετικά με ένα μέρος των κοινοποιηθεισών ρυθμίσεων.

7 Κατόπιν της ανακοινώσεως αυτής, καθώς και ύστερα από διάφορες συζητήσεις με τις υπηρεσίες της Επιτροπής, οι ενδιαφερόμενοι κατάργησαν ή τροποποίησαν σημαντικό μέρος των διατάξεων των ρυθμίσεων που αφορούσε η ανακοίνωση των αιτιάσεων. Με έγγραφο της 6ης Μαΐου 1987, η NBV ενημέρωσε επισήμως την Επιτροπή για το γεγονός αυτό.

8 Κατά την περίοδο που ακολούθησε την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η NBV, η Rabobank, το Nederlandse Spaarbankbond και η Postbank υπέγραψαν, σε δύο διαδοχικές φάσεις, τα δύο μέρη μιας συμφωνίας η οποία αφορούσε τα εμβάσματα μέσω εντύπων, γνωστά ως « actie-accepten » (στο εξής: συμφωνία). Η συμφωνία προέβλεπε, μεταξύ άλλων, ότι η τράπεζα που εισπράττει ένα έμβασμα για πελάτη της (δικαιούχος) οφείλει να του χρεώνει το ποσό των 1,40 ολλανδικών φιορινιών (HFL) για διοικητικά έξοδα της οφειλέτιδας τράπεζας (η τράπεζα αυτού που δίνει την εντολή αποστολής εμβάσματος).

9 Στις 18 Σεπτεμβρίου 1987 και στις 4 Δεκεμβρίου 1987 η NBV κοινοποίησε στην Επιτροπή, αντίστοιχα, το πρώτο μέρος της συμφωνίας που αφορούσε την τεχνική συνεργασία και το δεύτερο μέρος που αναφερόταν στον αμοιβαίο συμψηφισμό των εξόδων διαχειρίσεως. Όπως και με τις άλλες κοινοποιήσεις, η NBV ζήτησε από την Επιτροπή να εκδώσει αρνητική πιστοποίηση, άλλως, να προβεί σε δήλωση περί χορηγήσεως εξαιρέσεως.

10 Στις 25 Νοεμβρίου 1987 πραγματοποιήθηκε η ακρόαση που προβλέπεται από το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 σχετικά με τις αιτιάσεις της Επιτροπής κατά των ρυθμίσεων που της είχαν κοινοποιηθεί το 1985 και το 1986.

11 Με έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 1988, τα συμμετέχοντα στη συμφωνία μέρη κοινοποίησαν στην Επιτροπή μια ανακοίνωση προς τις εμπλεκόμενες τράπεζες στην οποία αναφερόταν ότι η διατραπεζική προμήθεια παρέμενε στο ύψος των 1,10 HFL, πλην

όμως οι τράπεζες εισπράξεως ήσαν στο εξής ελεύθερες να μετακυλίουν την προμήθεια αυτή στους πελάτες τους. Τα σχετικά με τις τραπεζικές υπηρεσίες έξοδα είναι σήμερα, σύμφωνα με δήλωση της προσφεύγουσας κατά την προφορική διαδικασία, 0,55 HFL.

12 Στις 5 Νοεμβρίου 1988 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (C 282, σ. 4) η ανακοίνωση της Επιτροπής που προβλέπεται από το άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 σχετικά με τη σειρά των ρυθμίσεων που της είχαν κοινοποιηθεί από την NBV, μεταξύ των οποίων και η επίδικη συμφωνία. Με την ανακοίνωση αυτή η Επιτροπή εκδήλωσε την πρόθεσή της να λάβει ευνοϊκή ως προς τη συμφωνία απόφαση και κάλεσε τους τρίτους ενδιαφερομένους να της υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.

13 Η Επιτροπή, αφού έλαβε τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων, εξέδωσε, στις 19 Ιουλίου 1989, την απόφαση 89/512/ΕΟΚ (στο εξής: απόφαση) που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (L 253, σ. 1). Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή εξέδωσε αρνητική πιστοποίηση όσον αφορά τη συμφωνία για τον λόγον ότι η συμφωνία αυτή, καίτοι παρουσίαζε τον χαρακτήρα περιοριστικής του ανταγωνισμού συμφωνίας, δεν επηρέαζε αισθητώς το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο. Η Επιτροπή αποφάνθηκε επίσης ως προς τις άλλες ρυθμίσεις χορηγώντας είτε αρνητική πιστοποίηση είτε, σε περίπτωση που δεν ήταν τούτο δυνατό, εξαίρεση σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

14 Υπ' αυτές ακριβώς τις περιστάσεις, με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 2 Οκτωβρίου 1989, η NBV και η NVB άσκησαν, δυνάμει του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή ζητώντας την ακύρωση της αποφάσεως μόνο κατά το μέτρο που με αυτήν διαπιστώνεται ότι η συμφωνία έχει περιοριστικό του ανταγωνισμού χαρακτήρα.

15 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο διαβίβασε την υπόθεση στο Πρωτοδικείο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988 περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

16 Κατόπιν τούτου, η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη κανονικώς ενώπιον του Πρωτοδικείου.

17 Ύστερα από έκθεση του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

18 Η προφορική διαδικασία διεξήχθη στις 21 Ιανουαρίου 1992. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων ανέπτυξαν προφορικώς τις απόψεις τους και απήντησαν σε ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.

Αιτήματα των διαδίκων

19 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση που περιήλθε σε γνώση τους στις 28 Ιουλίου 1989 κατά το μέτρο που με αυτήν διαπιστώθηκε ότι η συμφωνία σχετικά με τα εμβάσματα « actie-accepten » περιορίζει αισθητώς τον ανταγωνισμό και να λάβει κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

20 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— κυρίως, να κηρύξει την προσφυγή απαράδεκτη·

— επικουρικώς, να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες, αλληλεγγύως, στα δικαστικά έξοδα.

Όσον αφορά το παραδεκτό

Η απόφαση

21 Στην απόφαση διευκρινίζεται ότι η συμφωνία προβλέπει ενιαία προμήθεια πληρωτέα από την τράπεζα εισπράξεως στην τράπεζα χρεώσεως για ορισμένα είδη εμβασμάτων που γίνονται με τη χρήση εντύπων γνωστών ως « actie-accepten ». Τα εμβάσματα αυτά, που είναι κατ' εξοχήν εθελοντικά εμβάσματα, προορίζονται κυρίως για φιλανθρωπικούς σκοπούς (αιτιολογική σκέψη 43). Η Επιτροπή, αφού προέβη στον χαρακτηρισμό των συμβαλλομένων στη συμφωνία επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων μερών, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, θεωρεί ότι οι διατάξεις της συμφωνίας περιορίζουν αισθητώς τον ανταγωνισμό. Σύμφωνα με την απόφαση, η συμφωνία περιορίζει τις δυνατότητες, όσον αφορά τις εμπλεκόμενες τράπεζες, που καλύπτουν περισσότερο από το 90 % των καταθέσεων και των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών που λειτουργούν στις Κάτω Χώρες, να καθορίζουν διμερώς ευνοϊκότερους όρους επιστροφής των εξόδων και να ευνοούνται σχετικώς οι πελάτες τους (αιτιολογικές σκέψεις 56 έως 57). Στη συνέχεια, με την απόφαση διαπιστώνεται ότι η συμφωνία δεν επηρεάζει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, διότι οι σχετικές υπηρεσίες μπορούν να παρέχονται μόνο από τράπεζες που είναι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες. Συναφώς, με την απόφαση υπογραμμίζεται ότι το μερίδιο των υπηρεσιών αυτών που παρέχουν τα υποκαταστήματα τραπεζών άλλων κρατών μελών είναι ασήμαντο και ότι τα εν λόγω εμβάσματα δεν έχουν ή σχεδόν δεν έχουν σχέση με τις ανταλλαγές αγαθών ή υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών. Ομοίως, μεταξύ των τελικών χρηστών των σχετικών διατραπεζικών υπηρεσιών, σχεδόν κανείς δεν είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος (αιτιολογική σκέψη 59). Τέλος, στην απόφαση, με το άρθρο 1 του διατακτικού της, δηλώνεται ότι:

« Η Επιτροπή, βάσει των στοιχείων που διαθέτει, κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος να παρέμβει δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης έναντι των ακολούθων διατάξεων που έχουν κοινοποιηθεί από τη Nederlandse Bankiersvereniging: (...)

— η συμφωνία σχετικά με τα εμβάσματα " actie-accepten ". »

Επιχειρήματα των διαδίκων

22 Η Επιτροπή, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, προτείνει ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής προβάλλοντας δύο ισχυρισμούς: α) η προσβαλλόμενη πράξη δεν θίγει τις προσφεύγουσες οι οποίες δεν δικαιολογούν έννομο συμφέρον ασκήσεως προσφυγής· β) η απόφαση δεν αφορά ούτε άμεσα ούτε ατομικά τη NVB η οποία δεν υπήρξε αποδέκτης της.

23 Όσον αφορά τον πρώτο ισχυρισμό, η Επιτροπή παρατηρεί, πρώτον, ότι η προσφυγή δεν αφορά το διατακτικό της αποφάσεως, αλλά μια αιτιολογική της σκέψη η οποία, αυτή καθαυτή, δεν αποτελεί πράξη κατά την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης. Καίτοι είναι αληθές ότι μια αρνητική πιστοποίηση συνιστά απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 189 της Συνθήκης, ουδέποτε μπορεί ωστόσο να αποτελέσει το αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως εκ μέρους του δικαιούχου αυτής, αλλά μόνο εκ μέρους τρίτου ενδιαφερομένου.

24 Δεύτερον, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η άποψη των προσφευγουσών, κατά την οποία μια απόφαση είναι κατακερματισμένη σε « ενδιάμεσα συμπεράσματα », είναι εσφαλμένη. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, είναι σύνηθες, στο κοινοτικό δίκαιο, το να πρέπει να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις πριν ένα κοινοτικό όργανο εκδώσει βλαπτική πράξη. Αυτό που έχει, σε τελευταία ανάλυση, σημασία είναι, σύμφωνα με την Επιτροπή, το αντικείμενο της αποφάσεως. Αν ήταν δυνατή η άσκηση προσφυγής κατ' αυτών που οι προσφεύγουσες χαρακτηρίζουν ως ενδιάμεσα συμπεράσματα, η απόφαση θα έχανε το αντικείμενό της.

25 Τρίτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αρνητική πιστοποίηση που εκδόθηκε δεν μεταβάλλει τη νόμιμη κατάσταση των προσφευγουσών. Σε αντίθεση με την εξαίρεση του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, η αρνητική πιστοποίηση δεν δεσμεύει τα εθνικά δικαστήρια. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, σε περίπτωση που ένα εθνικό δικαστήριο επρόκειτο να αποφανθεί ότι η συμφωνία είναι ασυμβίβαστη με το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και να κηρύξει την προβλεπόμενη στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ακυρότητα, μια τέτοια κύρωση δεν θα ήταν αποτέλεσμα της αποφάσεως της Επιτροπής αλλά των διαπιστώσεων του εθνικού δικαστηρίου. Εξ αυτού έπεται, κατά την Επιτροπή, ότι η προσβαλλομένη αρνητική πιστοποίηση δεν μπορεί να παραγάγει κανένα δεσμευτικό σε βάρος των προσφευγουσών έννομο αποτέλεσμα.

26 Τέλος, η Επιτροπή παρατηρεί, τέταρτον, ότι οι προσφεύγουσες έλαβαν ό,τι είχαν ζητήσει, δηλαδή αρνητική πιστοποίηση. Οι λόγοι για τους οποίους τους χορηγήθηκε η πιστοποίηση αυτή δεν έχουν καμιά επίπτωση στη νομική τους κατάσταση. Το μόνο που μετρά είναι το γεγονός ότι την έλαβαν και στερούνται επομένως εννόμου συμφέροντος προς άσκηση προσφυγής.

27 Προς αντίκρουση της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, πρώτον, ότι η αρνητική πιστοποίηση αποτελεί, από τυπική άποψη, απόφαση,

κατά την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης, η οποία μπορεί να εκδοθεί στο πλαίσιο του άρθρου 85. Τούτο προκύπτει ευθέως από τον κανονισμό 17, στο άρθρο 19 του οποίου γίνεται μνεία περί « αποφάσεως » που προβλέπεται στο άρθρο 2 του ίδιου κανονισμού. Εν πάση περιπτώσει, σύμφωνα με τις προσφεύγουσες, η αρνητική πιστοποίηση αποτελεί, ως εκ της φύσεώς της, απόφαση υπό ουσιαστική έννοια, όπως ο όρος αυτός έχει προσδιοριστεί από το Δικαστήριο αναφορικά με το εν λόγω άρθρο της Συνθήκης. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι το Δικαστήριο αναγνωρίζει σε τρίτον, του οποίου τα έννομα συμφέροντα θίγονται από αρνητική πιστοποίηση, το δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής εναντίον της σύμφωνα με το άρθρο 173 της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι δεν είναι δυνατό να τεθούν σε θέση περισσότερο μειονεκτική απ' ό,τι ο τρίτος.

28 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν ότι δεν προσβάλλουν το διατακτικό της αποφάσεως. Παρ' όλ' αυτά, αμφισβητούν την άποψη της Επιτροπής ότι η προσφυγή τους είναι απαράδεκτη εκ του ότι μια « αιτιολογική σκέψη » δεν αποτελεί πράξη κατά την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης. Σχετικώς, υπογραμμίζουν ότι η Επιτροπή παραγνωρίζει το γεγονός ότι δεν προσβάλλουν « αιτιολογική σκέψη », αλλά ένα ενδιάμεσο συμπέρασμα, ενόψει του άρθρου 85 της Συνθήκης. Πράγματι, το εν λόγω άρθρο είναι συντεταγμένο υπό τη μορφή ενός συλλογισμού, οπότε ορισμένες προϋποθέσεις (συμφωνία, περιορισμός του ανταγωνισμού, επηρεασμός του ενδοκοινοτικού εμπορίου) οδηγούν σ' ένα συμπέρασμα ως προς το συμβιβαστό της εν λόγω συμφωνίας με το άρθρο 85 της Συνθήκης. Επομένως, ένα ενδιάμεσο συμπέρασμα αποτελεί διαπίστωση σχετική με ένα από τα συστατικά στοιχεία, η οποία αιτιολογείται από μια συλλογιστική οδηγούσα στο συμπέρασμα αυτό και πηγάζει από μια πραγματική διαπίστωση. Κατά τη γνώμη των προσφευγουσών, ένα ενδιάμεσο συμπέρασμα δεν αποτελεί προπαρασκευαστική πράξη αλλά οριστική εκτίμηση της Επιτροπής ως προς τον περιοριστικό του ανταγωνισμού χαρακτήρα μιας συμφωνίας, εκτίμηση η οποία συνεπάγεται υποχρεωτικά έννομα αποτελέσματα και μεταβάλλει τη νομική κατάσταση των αποδεκτών.

29 Τρίτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι δεν έλαβαν ό,τι είχαν ζητήσει, εφόσον αυτό που τους χορηγήθηκε είναι μια αρνητική πιστοποίηση σε μια από τις αιτιολογικές σκέψεις της οποίας διαπιστώνεται ότι περιορίζεται αισθητώς ο ανταγωνισμός. Συναφώς, ισχυρίζονται ότι έχουν έννομο συμφέρον προς άσκηση προσφυγής εφόσον η διαπίστωση της Επιτροπής, κατά την οποία η συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό, μπορεί να συνεπάγεται γι' αυτές συνέπειες αστικού δικαίου. Καίτοι τα εθνικά δικαστήρια είναι ελεύθερα να εφαρμόζουν τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης κατά τρόπο αυτόνομο, μια τέτοια διαπίστωση είναι δυνατό να παίξει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του αιτιολογικού της αποφάσεως του εθνικού δικαστηρίου. Αν, όσον αφορά το ζήτημα του επηρεασμού του ενδοκοινοτικού εμπορίου, ένα εθνικό δικαστήριο κατέληγε σε συμπέρασμα διαφορετικό απ' αυτό της Επιτροπής, η συμφωνία θα ήταν τότε,

δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 2, της Συνθήκης, αυτομάτως άκυρη. Επομένως — διατείνονται οι προσφεύγουσες — δεν θα μπορούσαν, κατά νόμο, να διατηρήσουν σε ισχύ τη συμφωνία τους.

Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

30 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι οι προσφεύγοντες δεν αμφισβητούν το διατακτικό της αποφάσεως με την οποία η Επιτροπή, βάσει των στοιχείων που είχε στη διάθεσή της, τους χορήγησε αρνητική πιστοποίηση διαπιστώνοντας ότι δεν συντρέχει λόγος παρεμβάσεως, δυνάμει των διατάξεων 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, όσον αφορά τη συμφωνία σχετικά με τα εμβάσματα, γνωστά ως « actie-accepten ». Αντιθέτως, οι προσφεύγουσες ζητούν την ακύρωση της νομικής εκτιμήσεως που περιλαμβάνεται στις αιτιολογικές σκέψεις 56 και 57 της αποφάσεως, εκτιμήσεως κατά την οποία η συμφωνία περιορίζει αισθητώς τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά. Ένα τέτοιο αίτημα θέτει το πρόβλημα αν ο δικαιούχος αρνητικής πιστοποιήσεως μπορεί εγκύρως να προσβάλει την ή τις αιτιολογικές σκέψεις της σχετικής αποφάσεως χωρίς να αμφισβητήσει το διατακτικό της.

31 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η προβλεπόμενη στο άρθρο 173 της Συνθήκης προσφυγή ασκείται μόνο κατά βλαπτικής πράξεως, δηλαδή κατά πράξεως ικανής να θίξει συγκεκριμένη νομική κατάσταση βλ., π.χ., την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 2639)· όμως, όποιες και αν είναι οι αιτιολογικές σκέψεις επί των οποίων ερείδεται μια τέτοια πράξη, μόνο το διατακτικό της μπορεί να παραγάγει έννομα αποτελέσματα και, όπως είναι επόμενο, να βλάψει. Όσον αφορά τις εκτιμήσεις που διατυπώνει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλομένης αποφάσεως, έστω και αν γίνει δεκτό ότι δεν αντιστοιχούν πλήρως στην άποψη των προσφευγουσών, δεν μπορούν να αποτελέσουν, αυτές καθαυτές, το αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως. Δεν θα μπορούσαν να υποβληθούν στον έλεγχο νομιμότητας του κοινοτικού δικαστή παρά μόνο κατά το μέτρο που, ως αιτιολογικές σκέψεις βλαπτικής αποφάσεως, θα αποτελούσαν το αναγκαίο για το διατακτικό της έρεισμα. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εν προκειμένω, όχι μόνο η πράξη δεν είναι βλαπτική, αλλά ότι και η προσβαλλομένη αιτιολογική σκέψη δεν αποτελεί το αναγκαίο για το διατακτικό της έρεισμα. Πράγματι, εφόσον διαπίστωσε ότι η κοινοποιηθείσα συμφωνία δεν μπορεί να επηρεάσει το κοινοτικό εμπόριο, η Επιτροπή δεν μπορεί παρά να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν συντρέχει λόγος παρεμβάσεώς της, όποια και αν είναι η εκτίμηση στην οποία προέβη σχετικά με το αντικείμενο ή το αποτέλεσμα της συμφωνίας επί του ανταγωνισμού.

32 Εξάλλου, εφόσον πρόκειται για απόφαση αρνητικής πιστοποιήσεως εκδοθείσα κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 του κανονισμού 17, κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, με την οποία η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, βάσει των στοιχείων που διαθέτει, δεν συντρέχει, κατ' αυτήν, λόγος παρεμβάσεως σύμφωνα με τα άρθρα 85 ή 86 της Συνθήκης, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι μια τέτοια απόφαση ικανοποιεί αυτόν που τη ζήτησε και δεν μπορεί, ως εκ της φύσεώς της, ούτε να μεταβάλει τη νομική του κατάσταση ούτε να τον βλάψει. Αντιθέτως, η χορήγηση αρνητικής πιστοποιήσεως μπορεί να θίγει τα οικονομικά συμφέροντα ενός τρίτου ο οποίος, εφόσον δικαιολογεί επαρκώς έννομο συμφέρον, μπορεί να ασκήσει, κατά της αποφάσεως αυτής, προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου υπό τις προβλεπόμενες από το άρθρο 173 της Συνθήκης προϋποθέσεις. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 17 διασφαλίζει τα δικαιώματα τρίτων όταν η Επιτροπή προτίθεται να δώσει ευνοϊκή συνέχεια στην αίτηση που της έχει υποβληθεί. Ωστόσο, καίτοι πρέπει να γίνει δεκτό ότι μια απόφαση αρνητικής πιστοποιήσεως μπορεί να προσβληθεί από τρίτον που δικαιολογεί έννομο συμφέρον, από την ίδια την οικονομία του προαναφερθέντος άρθρου 19 προκύπτει ότι ουδόλως μπορεί εξ αυτού να συναχθεί ότι και ο αντλών από την απόφαση αυτή όφελος διαθέτει το ίδιο μέσο ένδικης προστασίας.

33 Τέλος, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι ένας επιχειρηματίας πρέπει να δικαιολογεί υπαρκτό έννομο συμφέρον γεγεννημένο και ενεστώς για την ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω για δύο λόγους. Πρώτον, αν το συμφέρον που επικαλείται ένας προσφεύγων αφορά μελλοντική νομική κατάσταση, πρέπει να αποδείξει ότι ήδη προκύπτει ότι η προσβολή της καταστάσεως αυτής είναι πλέον βέβαιη. Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες για να δικαιολογήσουν το έννομο συμφέρον τους προς ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως επικαλούνται απλώς μελλοντικές και αβέβαιες καταστάσεις, δηλαδή ότι ενδέχεται κάποιο εθνικό δικαστήριο, κρίνοντας τη νομιμότητα της συμφωνίας από πλευράς των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης, να καταλήξει σε εκτίμηση διαφορετική απ' αυτήν της Επιτροπής σχετικά με το ζήτημα του επηρεασμού του ενδοκοινοτικού εμπορίου, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη την εκτίμηση του εν λόγω κοινοτικού οργάνου ως προς τον περιοριστικό του ανταγωνισμού χαρακτήρα της συμφωνίας. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, παρά να απορριφθεί, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να εκτιμήσει το Πρωτοδικείο τα αποτελέσματα της προσβαλλομένης αποφάσεως έναντι των εθνικών δικαστηρίων. Κατά τα λοιπά, τα εν λόγω δικαστήρια έχουν, σε περίπτωση αμφιβολιών ως προς το περιεχόμενο της αποφάσεως της Επιτροπής, τη δυνατότητα να προσφύγουν στο Δικαστήριο, μέσω αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης, οπότε, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι προσφεύγουσες ουδόλως στερούνται, σε περίπτωση ενδεχομένης ένδικης διαφοράς, της δυνατότητας να προβάλουν τα δικαίωματά τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων υπό τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί με την απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-234/89, Δηλιμίτης (Συλλογή 1991, σ. I-935).

34 Δεύτερον, σε περίπτωση που, όπως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, οι περιστάσεις σχετικά με την παροχή υπηρεσιών αναφορικά με τα εμβάσματα « actie-accepten », όπως έχουν αυτές διαπιστωθεί στην αιτιολογική σκέψη 59 της αποφάσεως, μεταβάλλονταν, κατά τρόπον ώστε ο επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών να καθίστατο σημαντικός, μια τέτοια μεταβολή θα μπορούσε να δικαιολογήσει την επανεξέταση της υποθέσεως από την Επιτροπή. Πράγματι, το εν λόγω κοινοτικό όργανο εκδίδει, δυνάμει του άρθρου 2 του κανονισμού 17, την αρνητική του πιστοποίηση « με βάση τα στοιχεία των οποίων έλαβε γνώση ». Σε περίπτωση που μια τέτοια επανεξέταση θα οδηγούσε την Επιτροπή στο να αναθεωρήσει την αρχικώς χορηγηθείσα αρνητική πιστοποίηση, οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να προσβάλουν ενώπιον του Πρωτοδικείου την απόφαση που θα ελαμβάνετο μετά το πέρας της νέας διοικητικής διαδικασίας. Κατόπιν τούτου, οι προσφεύγουσες, που διατηρούν έτσι για το μέλλον τη δυνατότητα να προβάλουν τα δικαιώματά τους υπό τις συνθήκες που προαναφέρθηκαν, δεν μπορούν να υποστηρίζουν ότι ενδεχόμενη μεταβολή των περιστάσεων θα μπορούσε να καταστήσει παραδεκτά τα αιτήματα της υπό κρίση προσφυγής.

35 Από το σύνολο των προηγουμένων σκέψεων προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες έχουν απαραδέκτως ασκήσει ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή για την ακύρωση της αρνητικής πιστοποιήσεως, που σύμφωνα με την αίτησή τους, τους χορηγήθηκε από την Επιτροπή, επικαλούμενες ως μόνο λόγο το γεγονός ότι, στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεώς του, το εν λόγω κοινοτικό όργανο διαπίστωσε ότι η κοινοποιηθείσα συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, χωρίς να παρίσταται ανάγκη να αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί του δευτέρου λόγου απαραδέκτου που προέτεινε η Επιτροπή και ο οποίος αντλείται από την ανυπαρξία δικαιώματος της NVB προς άσκηση προσφυγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

36 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου· δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

2) Καταδικάζει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Cruz Vilaça Barrington

Γεραρής Briët Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Σεπτεμβρίου 1992.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. L. Cruz Vilaça